

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Taru Joutsu

KATSAUS LAINSÄÄDÄNTÖÖN
ALOITTAVALLE SIKOJEN
PITÄJÄLLE

Liiketalous
2017

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Taru Joutsu
Opinnäytetyön nimi	Katsaus lainsäädäntöön aloittavalle sikojen pitäjälle
Vuosi	2017
Kieli	suomi
Sivumäärä	42
Ohjaaja	Tuula Hartman

Sikojen pitäminen kotitarvetuotannossa tai lemmikkieläiminä on yleistynyt Suomessa viime vuosina. Koska tuotantopainotteinen sikatalous kuitenkin muodostaa suuren osan Suomen maataloustuotannosta, sikojen pitoon liittyy myös sellaisia velvoitteita, lakeja ja asetuksia, joita yksittäinen aloitteleva eläinten pitoa harkitseva toimija ei välttämättä tule ottaneeksi huomioon. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutustuttaa aloitteleva eläintenpitäjä sikojen pitämistä ohjaavaan lainsäädäntöön.

Opinnäytetyö perustuu julkaisemisajankohtana voimassa olevaan lainsäädäntöön. Työssä käsitellään sekä kansallista lainsäädäntöä että Euroopan unionin lainsäädäntöä soveltuvilta osin.

Aiheen laajuuden vuoksi opinnäytetyössä käsitellään ainoastaan keskeisimpiä lainkohtia ja asetuksia. Sikojen pitoon liittyvä lainsäädäntö lähtee pääasiallisesti sikojen pitämisestä tuotantotarkoituksessa, mutta tämä opinnäytetyö on tarkoitettu myös pienimuotoisempaa toimintaa harjoittaville eläintenpitäjille.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	7
2	YLEISTÄ TIETOA LUVANVARAISUUDESTA JA EU-LAINSÄÄDÄNNÖSTÄ	8
3	ELÄINTENPITO JA YMPÄRISTÖLAINSÄÄDÄNTÖ	10
	3.1 Toimivaltainen viranomainen	10
	3.2 Lannan käsittely	11
4	ELÄINTEN PITOON LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖ	13
	4.1 Eläinten tunnistaminen.....	13
	4.2 Ilmoittautuminen eläinten pitäjäksi.....	14
	4.3 Eläinten pitopaikka	15
	4.4 Eläinsuojelulain ja pitopaikan valvonta	17
5	ELÄINTEN SUOJELU	18
	5.1 Eläinsuojelulaki on yleislaki	18
	5.2 Eläinsuojeluasetus.....	18
	5.3 Sikojen suojelu.....	19
	5.4 Eläinten kuljettaminen	19
	5.5 Laki suojaa eläintä myös lopettamisen yhteydessä.....	20
	5.6 Hätälopetus	21
	5.7 Kuolleen eläimen hävittäminen	22
6	ELÄINTERVEYS	23
	6.1 Eläinlääkärien tehtävät.....	23
	6.2 Terveysvalvonta.....	23
	6.3 Eläintautien ilmoittaminen ja seuranta.....	24
	6.4 Vastustettavat eläintaudit	24
	6.5 Taudinpurkaukset.....	25
	6.6 Eläinten keinollinen lisääminen	27
	6.7 Eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden siirrot	27

6.8	Viranomaisten tehtävienjako eläintautilain valvonnassa	28
6.9	Eläinten terveys ETT ry	29
7	ELÄINTEN LÄÄKITSEMINEN.....	30
7.1	Eläinten lääkintää ohjaa laki	30
7.2	Lääkkeiden käyttö ja luovutus	31
7.3	Lääkekirjanpito	31
7.4	Kielletyt lääkkeet	32
8	ELINTARVIKETURVALLISUUS	33
8.1	Elintarvikehygieniä	33
8.2	Elintarvikkeiden jäljitettävyys ja valvonta.....	34
8.3	Rehujen käyttö	34
8.4	Entisten elintarvikkeiden käyttö eläinten ruokinnassa.....	35
	LÄHTEET	37

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Lantavarastojen vähimmäistilavuudet	12
Taulukko 2. Vastustettavat eläintaudit ja niiden jaottelu	25

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tavoitteena on tutkia sikojen pitoon liittyvää lainsäädäntöä aloittavan eläinten pitäjän näkökulmasta. Lihan kulutus on pysynyt suunnilleen samalla tasolla jo vuosikymmeniä, mutta nykyinen suuntaus jakaa markkinoita kahtia. Osa kuluttajista luottaa edelleen suurten yksiköiden tuotantoon mutta pienimuotoinen kotikasvatus sekä lähiruuan suosiminen ovat tällä hetkellä nousevia trendejä.

Tarkoitukseni on tutkia, minkälaista lainsäädäntöä liittyy sikojen kasvattamiseen Suomessa. Minkälaisia haasteita sikojen kasvattamiseen liittyy teknisen maatalousosaamisen lisäksi? Aiheen laajuuden vuoksi olen pyrkinyt rajaamaan opinnäytetyöni ainoastaan ajantasaisen lainsäädännön selvittämiseen, joten olen pyrkinyt rajaamaan käytännön osaamisen sekä oikeustapaukset tutkimuksen ulkopuolelle.

Opinnäytetyöni on tehty kvalitatiivisena tutkimuksena, jossa on käytetty aineistona kansallista lainsäädäntöä sekä EU-lainsäädäntöä sekä Elintarviketurvallisuusviraston ja Maa- ja metsätalousministeriön tuottamaa materiaalia. Tutkimuksen lähteinä olen käyttänyt pääasiallisesti internetistä löytyvää materiaalia, koska maatalousalan lainsäädäntö nojaa vahvasti EU-lainsäädäntöön, joten painettua kirjallista materiaalia on saatavilla niukasti. Opinnäytetyössä käydään läpi keskeisimmät lait ja asetukset jotka liittyvät sikojen kasvattamiseen Suomessa. On myös tärkeää muistaa, että eläinten pitoon liittyy myös paljon käytäntöjä ja ohjeita, jotka on annettu esimerkiksi järjestöjen toimesta. Ne on rajattu tästä työstä pois.

2 YLEISTÄ TIETOA LUVANVARAISUUDESTA JA EU-LAINSÄÄDÄNNÖSTÄ

Suomen laissa ei ole säädetty sikojen pitoa luvanvaraiseksi. Ennen Euroopan unioniin liittymistä Suomessa on säännelty sikojen ja nautojen sekä siipikarjan pitoa kansallisen lainsäädännön voimin. Tällöin sika-, nauta- tai siipikarjatuotantoon oli haettava lupa maatalouspiirin maataloustoimistosta tai maatilahallinnolta. (Laki kotieläintuotannon ohjaamisesta eräissä tapauksissa annetun lain muuttamisesta, L 239/1987).

Nykyään Suomessa pidettävät sikaeläimet voidaan karkeasti jaotella tuotanto-, koti-, hyöty- ja seuraeläimiin. Jaottelu riippuu useimmiten siitä, mikä laki on kyseessä. Lainsäädännöstä ei löydy tyhjentävää vastausta siitä, milloin eläin luokitellaan mihinkin kategoriaan, vaan eläimen status riippuu kyseisen eri lainsäädännön omista määritelmistä. Pääsääntönä voidaan pitää sitä, käytetäänkö eläintä sellaisten elintarvikkeiden tuottamiseen jotka päätyvät elintarvikeketjuun jossakin muodossa. Mikäli sika päätyy jossakin muodossa elintarvikeketjuun, eli sen lihaa myydään tai luovutetaan oman perheen ulkopuolelle, on aina kyse tuotantoeläimestä ja tällöin on noudatettava tuotantoeläimille säädettyä lainsäädäntöä. Sikojen pitoa koskevat määräykset jotka koskevat eläinten merkintää ja rekisteröintiä, eläinsuojelua ja eläintauteja ovat aina voimassa eivätkä riipu siitä, pidetäänkö sikaa tuotanto-, koti-, hyöty- vai seuraeläintarkoituksessa. (Kauremaa, 2016)

Mikäli tila, jolla eläimiä pidetään, on hakenut tai saa EU:n kokonaan tai osittain rahoittamia tai kansallisia viljelijätukia, on tilalla noudatettava myös Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1306/2013 yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta, hallinnoinnista ja seurannasta ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 352/78, (EY) N:o 165/94, (EY) N:o 2799/98, (EY) N:o 814/2000, (EY) N:o 1290/2005 ja (EY) N:o 485/2008 kumoamisesta) artiklassa 94 ja liitteessä II määriteltyjä vaatimuksia. Näistä vaatimuksista säädetään myös Valtioneuvoston asetuksella. (Valtioneuvoston asetus täydentävien ehtojen hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista, VNA

4/2015) Täydentävien ehtojen vaatimukset jaetaan sikojen osalta pitopaikan yleisiin vaatimuksiin, tilavaatimuksiin, eläinsuojan olosuhteisiin, hyvinvoinnista huolehtimiseen sekä ruokintaa ja juottoa koskeviin vaatimuksiin. (Täydentävien ehtojen eläinten hyvinvointia koskevat vaatimukset, 2017)

3 ELÄINTENPITO JA YMPÄRISTÖLAINSAÄDÄNTÖ

Kotieläinten pitoa säännellään yhteisölainsäädännöllä ja kansallisella lainsäädännöllä. Kansallisesta lainsäädännöstä keskeisimpiä säädöksiä ovat Ympäristönsuojelulaki (L 527/2014) ja Valtioneuvoston asetus ympäristönsuojelusta (VNA 4.9.2014/713) sekä ns. nitraattidirektiivi (Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta, VNA 18.12.2014/1250). Ympäristönsuojelulaki koskee sellaista toimintaa, josta saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista niin kuin Ympäristönsuojelulaissa on säädetty (L 527/2014, 2 §). (Ympäristöministeriö, 2010, 17).

3.1 Toimivaltainen viranomainen

Lupaviranomaisina eläinsuojien ympäristöluville toimivat kunnan ympäristöviranomaiset ja laajemmassa toiminnassa alueelliset ympäristökeskukset. Toimivaltainen lupaviranomainen määräytyy eläinsuojan koon mukaan. Myös pienempi-
muotoinen toiminta saattaa tarvita ympäristöluvan, jos aiotusta toiminnasta aiheutuu naapuruussuhdelain (L 13.2.1920/26) 17§ tarkoitettua kohtuutonta haittaa. Tällaista haittaa voivat olla esimerkiksi hajuhaitat tai esimerkiksi tai muut ympäristölle haitalliset aineet kuten eläinten lanta. (Laki eräistä naapuruussuhteista, L 13.2.1920/26)

Hajuhaitoista ja niiden huomioon ottamisesta sikojen pitämisessä löytyy monia esimerkkejä oikeuskäytännöstä, esimerkiksi Vaasan Hallinto-oikeuden päätöksessä vuodelta 2003 käsitellään sikalan laajentamista sekä laajennuksen aiheuttamaa hajuhaittaa. Ympäristöluvan myöntämisen edellytykset eivät täyttyneet, koska laajennuksen yhteydessä vanha kuivalantajärjestelmä vaihdettaisiin lietalantajärjestelmään, jonka katsottiin aiheuttavan Naapuruussuhdelain (L 13.2.1920/26) 17§ mukaista kohtuutonta rasitusta naapureille, joiden asuinrakennus sijaitsi n. 100 metriä aiotun sikalan laajennuksen sijainnista. (Vaasan Hallinto-oikeus, 2003)

Lupaa voidaan edellyttää myös silloin, jos toiminnan sijoittamista suunnitellaan pohjavesialueelle tai alueelle jossa sijaitsee merkittävä vedenottopaikka. (Kotieläintalouden ympäristönsuojeluopas, 2010, 24, 25)

3.2 Lannan käsittely

Vaikka toiminta ei täyttäisi ympäristöluvan hakemisen kriteereitä, sovelletaan maa- ja metsätaloustoiminnan harjoittajaan nitraattiasetusta (Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta, VNA 18.12.2014/1250). Tällä asetuksella pannaan täytäntöön myös Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivi (Euroopan Neuvoston direktiivi vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta, 91/676/ETY) eli kansanomaisemmin nitraattidirektiivi. Asetusta sovelletaan lannan käsittelyyn.

Asetuksella säädetään myös lannan varastoinnista ja käsittelystä sekä lannan levittämisestä. Nitraattiasetus koskee kaikkia eläinsuojia luvanvaraisuudesta riippumatta. Pääsääntöisesti varastointitilavuus sisältää 12 kuukauden aikana kertyneen lantamäärän eläintä kohden. Vähimmäistilavuus ei sisällä mahdollista muita säiliöihin johdettuja nesteitä eikä mahdollista sadeveden määrää. Nitraattiasetuksen liitteessä määritellään tarkemmin lantavarastojen vähimmäistilavuudet kullekin eläinlajille ja kullekin eläinlajin eri-ikäisille edustajille. Sikojen kohdalla lantaloiden vähimmäistilavuudet eläinpaikkaa tai eläintä kohden löytyvät taulukosta 1. Määrät on esitetty lantatyypeittäin ja määrissä ei ole otettu mukaan sadevettä. Taulukossa on esitetty 12 kuukauden varastoisiaikaa varten eläintä/eläinpaikkaa kohti tarvittava tila, jossa lantaa varastoidaan. Tilan tarve on esitetty lantatyypeittäin (m³/eläin/vuosi, ilman sadevettä). (Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta, VNA 18.12.2014/1250)

Taulukko 1. Lantavarastojen vähimmäistilavuudet

ELÄIN	LIETELANTA	KUIVIKELANTA	KUIVALANTA	VIRTSA
Lihasika	2,4	3	1	1,6
Emakko ja porsaas	9,3	10,7	2,2	6,8
Emakko ja porsaas satelliittisikalassa	12,7	15,5	3,5	10,4
Joutilas emakko	3,9	4,9	1,6	2,7
Vieroitettu porsas	1,2	1,6	0,6	0,8
Karju (täysikasvuinen)	4,9	6,1	1,8	3,5

4 ELÄINTEN PITOON LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖ

Kaikkien sikaeläinten pitoon liittyvä noudatettava lainsäädäntö riippumatta siitä, onko kyseessä seuraeläin vai tuotantoeläin koostuu pääpiirteittäin laeista ja asetuksista: Laki eläintunnistusjärjestelmästä (L 9.4.2010/238), Eläinsuojelulaista (L 4.4.1996/247), Eläinsuojeluasetuksesta (MMA 7.6.1996/396), Eläinkuljetuslaista (L 29.12.2006/1429) ja Euroopan neuvoston Eläinkuljetusasetuksesta(). Lisäksi tuotantotarkoituksessa pidettäviä sikoja koskevat seuraavat lait ja asetukset: Eläinlääkintähuoltolaki (L 16.10.2009/765), Laki eläinten lääkitsemisestä (L 16.5.2014/387), Elintarvikelaki (L 23/2006), Rehulaki (L 8.2.2008/86) sekä Lopetusasetus (Euroopan neuvoston asetus eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä, (EY) N:o 1099/2009) (Kauremaa, 2016).

4.1 Eläinten tunnistaminen

Laissa eläintunnistusjärjestelmästä säädetään eläinten, eläinten kanssa toimijoiden ja eläinten pitopaikkojen tunnistamisesta. Lisäksi laissa säädetään eläinten pitopaikkojen ja eläinten rekisteröimisestä ja jäljittämisestä. Tätä kutsutaan eläintunnistusjärjestelmäksi. Lakia sovelletaan kaikkiin muihin kuin Suomessa luonnonvaraisina eläviin eläimiin. Lisäksi lain soveltamisalassa olevista eläimistä säädetään myös maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla. Lakia noudatetaan myös Euroopan unionin säädösten ja niiden nojalla annettujen säännösten valvontaan. Tässä laissa säädetään eläintunnistusjärjestelmän rekistereiden käytöstä ja valvonnasta sekä yleisistä velvollisuuksista kuten eläinluetteloiden pitämisestä. (Laki eläintunnistusjärjestelmästä, L 9.4.2010/238)

Eläinten tunnistaminen on tärkeää elintarvikeketjun avoimuuden ja läpinäkyvyyden kannalta. Kuluttaja voi vakuuttua tuotteen turvallisuudesta jos koko tuotantoketju pystytään jäljittämään. Eläinten tunnistaminen auttaa myös eläintaudin puhjetessa, koska tunnistusmerkitty eläin voidaan erottaa muista eläimistä. (Elintarviketurvallisuusvirasto, 2017)

Jokainen eläin on merkittävä merkintätunnuksella ennen kuin niitä siirretään syntymäpaikastaan toiseen paikkaan. Merkitsemisestä on vastuussa aina eläintenpitä-

jä. Siat merkitään tatuoimalla vasempaan korvalehteen tai vasemman reiden ulkopintaan. Merkinnän on oltava luettavissa koko sian eliniän ajan. Sika voidaan myös merkitä korvamerkillä. Korvamerkin voi hankkia vapaasti merkkien valmistajalta, koska korvamerkeistä ei ole olemassa tarkempia säädöksiä tällä hetkellä. Korvamerkki kiinnitetään vasempaan korvaan. Myös mikrosirua voidaan käyttää sikojen merkitsemiseen, mutta sirumerkintä on käytössä lähinnä minisioilla. (Vilen, 2014)

Nelinumeroinen merkintätunnus annetaan pitopaikkatunnuksen yhteydessä. Merkintätunnus yksilöi jokaisen eläimen pitopaikan ja mahdollistaa eläinten seuraimisen esimerkiksi eläintautitapauksissa. Nelinumeroinen merkintätunnus annetaan pitopaikkatunnuksen yhteydessä. Merkintätunnuksessa voidaan käyttää myös yksilötunnusta, jos se ei vaikeuta merkintätunnuksen lukemista. Merkintätunnukselta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella 1296/2001 (Maa- ja metsätalousministeriön asetus sikojen merkitsemisestä ja rekisteröinnistä, MMMa 1296/2001). (Vilen, 2014)

4.2 Ilmoittautuminen eläinten pitäjäksi

Sikaeläimet eivät kuulu Suomessa luonnonvaraisiin eläimiin ja yhdenkin sian pitäminen edellyttää eläimen pitäjän ilmoittautumista eläintenpitäjäksi. Sikaeläinten pitäjäksi ilmoitaudutaan sen paikkakunnan maaseutuviranomaiselle, jonka paikkakunnan alueella pääasiallinen eläinten pitopaikka sijaitsee. Rekisteröityminen sikojen pitäjäksi perustuu EU-säädöksiin ja niitä täydennetään Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella sikaeläinten tunnistamisesta. (Maa- ja metsätalousministeriön asetus sikaeläinten tunnistamisesta, MMMa 720/2012).

Eläinten pitäjäksi on rekisteröidyttävä ennen eläinten pidon aloittamista. Tieto eläintenpidon aloittamisesta tallennetaan maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa (Laki maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä, L 25.4.2008/284) tarkoitettuun maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmään. Rekisteröinnin jälkeen eläintenpitäjälle perustetaan pitopaikka, joka määrittelee sen maantieteellisen paikan sijainnin, jossa eläimiä aiotaan pitää. (Ingman, 2008)

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmään voidaan tallettaa tunnistetiedot henkilöstä, toimijasta, etuutta hakeneesta, maatilasta, metsätaloustilasta, puutarhayrityksestä tai muusta vastaavasta yrityksestä taikka yhtä tai useampaa tuotantoeläintä pitävästä tilasta tai muusta eläintenpitoyksiköstä. Tunnistetietoja ovat luonnollisen henkilön nimi, henkilötunnus, yritys- ja yhteisötunnus, äidinkieli, kansalaisuus, kotimaa, kotipaikka, lähiosoite, sähköpostiosoite, puhelinnumero sekä asiakkaalle annettu rekisteritunnus. Lisäksi tietojärjestelmään voidaan tallettaa tiedot, jotka ovat tarpeen asioiden käsittelemiseksi, ratkaisemiseksi ja valvomiseksi laissa säädetyllä tavalla, sekä tietojärjestelmän käyttöön liittyviä hallinnollisia tietoja. (Laki maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä, L 25.4.2008/284)

Sikaeläinten pitäjät rekisteröidään myös Sikarekisteriin. Sikarekisteri on maaseutuelinkeinorekisteristä annetussa laissa (Laki maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä, L 25.4.2008/284) tarkoitetun maaseutuelinkeinorekisterin toiminnallinen alarekisteri. Sikarekisteri kuuluu yhtenä osana eläintietojärjestelmään, ja sen tietojen käyttöä ja tietojen luovutusta säätelee Laki maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä, L 25.4.2008/284. (Vilen, 2014)

Sikarekisteriin tallennettavia tietoja ovat maaseutuelinkeinorekisteristä annetun lain (Laki maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä, L 25.4.2008/284) 5 §:n 2 momentissa tarkoitetut henkilötiedot, tuottajan omistamat tai hallitsevat sikojen pitopaikat, sikojen tuotantomuoto sekä toiminnan aloituspäivä. Edellä mainittujen tietojen lisäksi maaseutuelinkeinorekisterin pitäjän on tallennettava sikarekisteriin tuottajan tilatunnus tai asiakastunnus, merkintätunnus, sikojen siirtoja koskevat tiedot sekä eläinmääriä koskevat tiedot. (Maa- ja metsätalousministeriön asetus sikojen merkitsemisestä ja rekisteröinnistä, MMMa 1296/2001)

4.3 Eläinten pitopaikka

Pitopaikasta ja sen vaatimuksista säädetään Eläinsuojelulaissa (Eläinsuojelulaki, L 247/1996), Eläinsuojeluasetuksessa (Eläinsuojeluasetus, MMMa 396/1996) sekä sikaeläinten kohdalla myös Valtioneuvoston asetuksella sikojen suojelusta (Valtioneuvoston asetus sikojen suojelusta, VNA 15.11.2012/629)

Eläimen pitopaikka, sen rakennelmat ja laitteet pitää suunnitella ja rakentaa ja huoltaa niin, että paikka on eläimelle turvallinen sekä huolehtia siitä, että pitopaikan palovaara on mahdollisimman vähäinen. Pitopaikan on oltava helposti puhtaana pidettävä ja siellä on voitava noudattaa hyvää hygieniaa. Eläimet on voitava tarkastaa ja hoitaa vaivattomasti pitopaikassa. Lisäksi sikojen pitopaikan erityisistä vaatimuksista säädetään Valtioneuvoston asetuksella VNa 15.11.2012/629, Asetus sikojen suojelusta. Pitopaikka ei saa vahingoittaa eläintä eikä vaarantaa sen terveyttä. Pitopaikan tulee tarjota riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja sekä liiallista kylmyyttä, lämpöä ja kosteutta vastaan. Eläinsuojan seinien ja lattian on oltava sopivaa ja eläimille turvallista materiaalia. Ulkona saa ympärivuotisesti kasvattaa vain sellaisia tuotantoeläinlajeja ja -rotuja, jotka soveltuvat ulkokasvatukseen. Eläimillä tulee olla riittävästi tilaa niin, että ne voivat liikkua ja levätä luonnollisessa asennossa. Kaikilla eläimillä tulee olla riittävästi tilaa asettua maakuulle yhtä aikaa. (Eläinsuojeluasetus, MMMA 7.6.1996/396)

Pitopaikan rakenteiden on oltava helposti puhtaana pidettäviä. Rakenteilla tarkoitetaan eläinsuojan sisäpintoja, karsinoita ja niiden rakenteita sekä kaikkia laitteita ja tarvikkeita, jotka ovat kosketuksissa eläimiin. Rakenteet on myös voitava tarvittaessa desinfioida. Rakenteissa ei saa käyttää puunsuoja-aineita tai muitakaan myrkytyksen mahdollisesti aiheuttavia aineita. Rakenteet ja kulkuväylät on pidettävä kunnossa niin, että ne eivät aiheuta loukkaantumisen vaaraa eläimille. Rakenteiden on mahdollistettava näköyhteys muihin sikoihin ja sosiaaliseen kanssakäymiseen muiden sikojen kanssa. Sialla on oltava erikseen ruokinta- makuu ja ulostusalue. Pitopaikan rakenteita ovat myös ulkotarha ja laidun. Aitojen ja muiden ulkotarhan rakenteiden on oltava eläimille turvallisia ja niille sopivasta materiaalista tehtyjä. Aitaukset ja jaloittelutarhat on pidettävä asianmukaisessa kunnossa. Mikäli eläimillä käytetään sähköistettyä aitausta, on se rakennettava sellaiseksi, että siitä ei aiheudu eläimille tarpeetonta kärsimystä. Eläimistä vastaavalla henkilöllä on myös velvollisuus huolehtia siitä, että eläimet eivät pääse karkaamaan. Mikäli eläimiä pidetään yksinomaan laitumella, niillä tulee olla mahdollisuus päästä sopivaan sääsuojaan. (Eläinsuojeluasetus, MMMA 7.6.1996/396)

Tilantarve eläinsuojassa määritellään siten että se mahdollistaa vahingoittuneiden, sairastuneiden tai muuten eristyksen tarpeessa olevien eläimien eristämisen muista sioista. Eristysalueen on oltava vähintään 5 % kokonaiseläinmäärän tilantarpeesta. Pitopaikassa on oltava asianmukaista pelastus- ja palontorjuntavälineistöä. Häätätilanteessa eläimet on voitava poistaa mahdollisimman nopeasti eläinsuojasta. (Valtioneuvoston asetus sikojen suojelusta, VNA 15.11.2012/629)

4.4 Eläinsuojelulain ja pitopaikan valvonta

Eläinsuojelulakia (Eläinsuojelulaki, L 247/1996) ja sen nojalla annettuja asetuksia (Asetus sikojen suojelusta, VNA 15.11.2012/629), Eläinsuojeluasetus, MMMA 7.6.1996/396) valvoo ylimpänä viranomaisena Maa- ja metsätalousministeriö. Aluehallintovirasto valvoo lain noudattamista omalla toimialueellaan. Kunnan eläinlääkäri, kunnan terveydensuojeluvalvojat ja poliisi valvovat Eläinsuojelulakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä kunnan alueella. Myös aluehallintoviraston myöntämän eläinsuojeluvalvojan pätevyuden suorittanut henkilö voi valvoa tämän lain noudattamista. (Eläinsuojelulaki, L 247/1996)

Viranomaisilla on oikeus suorittaa tarkastuksia pitopaikassa. Aluehallintovirastolla, kunnaneläinlääkärillä, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavalla viranhaltijalla, poliisilla ja eläinsuojeluvalvojalla on oikeus suorittaa tarkastus pitopaikassa, mikäli heillä on aihetta epäillä, että eläimen hoito on laiminlyöty tai pitopaikka ei täytä laissa säädettyjä vaatimuksia. Sillä joka suorittaa tarkastuksen, on oikeus päästä niihin tiloihin, joissa eläimiä pidetään. Tarkastuksen yhteydessä voidaan ottaa näytteitä joista ei tarvitse erikseen maksaa korvausta. Tarkastuksen kohteena voi olla eläin, pitopaikka, eläintä varten tarkoitettu ravinto, juotava sekä muut eläimen pitoon liittyvät varusteet ja välineet. Kotirauhan piirissä tarkastuksen ja näytteenoton saa suorittaa vain viranomainen, ja ainoastaan silloin, kun on aihetta epäillä eläimen haltijan tai omistajan syyllistyvän Eläinsuojelulain vastaiseen menettelyyn, joka on määrätty rangaistavaksi. (Eläinsuojelulaki, L247/1996)

5 ELÄINTEN SUOJELU

Tämä luku käsittelee eläinsuojelua. Suuri osa eläimiä koskevasta lainsäädännöstä nojaa eläinten suojeluun liittyviin näkökohtiin. Tässä luvussa käsitellään eläinten suojeluun liittyviä lakeja ja asetuksia pääpiirteittäin, ja toivon että lukija tutustuisi omaehtoisesti ainakin eläinsuojelulakiin ja eläinsuojeluasetukseen sekä edellä mainittujen säädösten liitteisiin. Luvussa käsitellään myös eläinten suojelua kuljetuksissa ja eläinten lopettamisessa.

5.1 Eläinsuojelulaki on yleislaki

Eläinten suojelu perustuu lakiin ja eläinten suojelu on myös mukana EU: perustamisasiakirjan säännöissä. Eläinsuojelulain tarkoituksena on eläinten suojelutuskalta, kärsimykseltä ja kivulta parhaalla mahdollisella tavalla sekä edistää eläinten hyvää kohtelua ja yleistä hyvinvointia. Lakia sovelletaan kaikkiin eläimiin. Laissa säädetään eläintenpidon yleisistä periaatteista, pitopaikoista, jalostuksesta, eläinten käsittelyssä käytettävistä välineistä, sairaista tai vahingoittuneista eläimistä, tuotantotarhoista, eläinluetteloista ja ammattimaisesta eläintenpidosta. Lain nojalla on myös annettu joukko asetuksia. Laki suojaa eläintä myös lopettamisen yhteydessä. Eläimen lopettaminen on määritelty prosessiksi, joka aiheuttaa eläimen kuoleman. Sanaa ”teurastus” käytetään silloin, kun eläimestä saatavaa lihaa on tarkoitus käyttää ihmisten ravinnoksi. Eläimen lopettamisesta säädetään Eläinsuojelulaissa (Eläinsuojelulaki, L 4.4.1996/247).. Eläinten lopettamisesta annetaan lisäksi tarkempia määräyksiä Euroopan neuvoston asetuksella (Euroopan Neuvoston asetus eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä, (EY) N:o 1099/2009). (Eläinsuojelulaki, L 4.4.1996/247)

5.2 Eläinsuojeluasetus

Eläinsuojelulain nojalla on annettu lisäksi Eläinsuojeluasetus (Eläinsuojeluasetus, MMMA 7.6.1996/396), jolla tarkennetaan eläinsuojelulain määräyksiä. Siinä määritellään pitopaikan yksityiskohtaisia vaatimuksia, annetaan määräyksiä tilojen vähimmäiskoosta sekä tilojen materiaaleista ja niiden käytöstä, annetaan määräyksiä ulkona kasvatettavista tuotantoeläimistä ja määritellään eläinten hoitoa ja

käsittelyä. Asetus sisältää tarkentavia määräyksiä eläimen kohtelusta ja käsittelystä sekä eläimille sallituista ja kielletyistä toimenpiteistä.

5.3 Sikojen suojele

Valtioneuvoston asetuksella sikojen suojelesta (Valtioneuvoston asetus sikojen suojelesta, VNA 15.11.2012/629) säädetään erikseen sikojen suojelesta. Asetus sisältää myös määritelmät eri-ikäisille ja eri sukupuolta oleville sikaeläimille. Asetuksessa tarkennetaan sikojen pitopaikkojen yleisiä vaatimuksia, sikojen hoitoa ja annetaan tarkempia määräyksiä. Asetuksen liitteenä ovat tarkat vähimmäisvaatimukset esimerkiksi karsinoiden tilavaatimuksista eri-ikäisillä sioilla. (Valtioneuvoston asetus sikojen suojelesta, VNA 15.11.2012/629)

Sikoihin liittyvää eläinsuojelelainisäädäntöä on kerätty Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran toimittamaan ”Sika - eläinsuojelelainisäädäntöä koottuna” -oppaaseen. Oppaassa kuvataan yksityiskohtaisesti eläinsuojelelainisäädännön säädöksiä ja asetuksia. (Sika - eläinsuojelelainisäädäntöä koottuna, 2014)

5.4 Eläinten kuljettaminen

Eläinkuljetuslakia (Laki eläinten kuljetuksesta, L 1429/2006) sovelletaan kaikkiin eläviin selkärangaisiin eläimiin. Laki määrittelee eläinten kuljetuksen yleiset edellytykset. Laissa määritellään myös eläinten kuljettamiseen soveltuva kalusto sekä annetaan määräyksiä kaluston rakenteista, käytöstä ja eläimelle järjestettävistä olosuhteista kuljetuksen aikana. Laissa säädetään myös eläinkuljettajaluvista sekä kuljettajien että eläinten hoitajien pätevyystodistuksista. Lisäksi laissa määritellään toimivaltaiset viranomaiset. Euroopan Neuvoston asetusta eläinten suojelesta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana (Euroopan Neuvoston asetus eläinten suojelesta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana (EY) N:o 1/2005) sovelletaan kaupallisiin eläinkuljetuksiin. Asetusta ei sovelleta sellaiseen eläinkuljetukseen, joka tapahtuu ei-kaupallisessa tarkoituksessa tai on eläinlääkärin ohjeistama. Asetuksessa määritellään eläinkuljetuksia koskevat yleiset edellytykset (1 luku 3 artikla) sekä eläinten kuljettamista koskevista velvoitteista, asiakirjoista ja kuljettajan pätevydestä (2 luku). Lisäksi asetuksessa säädetään vi-

ranomaisten toimivallasta, asetuksen täytäntöönpanosta sekä tietojen vaihdosta. Asetuksen liitteet sisältävät yksityiskohtaisempia määräyksiä esimerkiksi kuljetusajoneuvojen koosta, kuljetusajoista sekä eläinten hoidosta kuljetuksen aikana. (Laki eläinten kuljetuksesta, L 1429/2006)

Pääsääntö kotieläimenä pidettävän sian kuljetuksen kestolle on, että kuljetus ei saa kestää yli 24 tuntia. Mikäli kuljetus kuitenkin kestää yli 24 tuntia, on huolehdittava sikojen asianmukaisesta juomaveden saannista sekä ravinnon saannista. Sikojen maantie- ja rautatiekuljetuksille ei ole asetettu erityisiä vaatimuksia kuljetettavien eläinten tilojen koon suhteen, vaan asetuksessa (Euroopan Neuvoston asetus eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana (EY) N:o 1/2005) todetaan tilantarpeesta se, että tilan on mahdollistettava että kaikki eläimet pääsevät makuulle ja pystyvät seisomaan luonnollisessa asennossa. Asetus ei ota kantaa siihen, pitääkö kaikkien eläinten päästä makuulle tai pystyä seisomaan luonnollisessa asennossa yhtä aikaa. (Euroopan Neuvoston asetus eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana (EY) N:o 1/2005)

5.5 Laki suojaa eläintä myös lopettamisen yhteydessä

Eläinsuojelulaki (L 4.4.1996/247) määrittelee eläimen lopettamiselle yleiset vaatimukset sekä teurastuksen yleiset vaatimukset. Lisäksi laissa on otettu kantaa uskonnollisista syistä tapahtuvaan teurastustapaan sekä ammattimaiseen toiminnanharjoittajan harjoittamaan suurten eläinmäärien lopettamiseen. Lakiin on kirjattu lisäys vuonna 2013, joka koskee eläinten suojelua lopettamisen yhteydessä. (Laki eläinsuojelulain muuttamisesta, L 584/2013).

Euroopan neuvosto on antanut lisäksi ns. lopetusasetuksen (Euroopan neuvoston neuvoston asetus eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä, (EY) N:o 1099/2009), jossa säädetään tuotantoeläinten lopetuksesta. Tässä asetuksessa eläimen lopettamisella tarkoitetaan myös eläimen teurastusta. (Yleiset vaatimukset lopetuksessa ja teurastuksessa, 2016).

Lopetusasetus (Euroopan neuvoston asetus eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä, (EY) N:o 1099/2009) sisältää vähimmäisvaatimuksia, joita on noudatettava

tuotantoeläinten teurastamisessa ja lopettamisessa. Se täsmentää yleisluontoista Euroopan neuvoston direktiiviä 93/119/EY eläinten suojelusta teurastus- tai lopettamishetkellä. Tässä asetuksessa määritellään sallitut teurastus- ja lopettamismenetelmät, yleiset teurastusta koskevat periaatteet, erityisehdot jotka koskevat teurastamoiden toimintaa sekä eläinten lopetuksia että teurastuksia tekevien henkilöiden pätevyysvaatimuksia. (Maa- ja metsätalousministeriö, 2017)

Koska eläinten hyvinvointi ja suojelu on yksi Euroopan yhteisön arvoista (Pöytäkirja N:o 33, joka on liitetty Euroopan yhteisön perustamissopimukseen), pyritään laeilla ennen kaikkea huolehtimaan siitä, että eläimen ei tarvitse kokea tarpeetonta kärsimystä. Eläinten hyvinvointikeskus on julkaissut vuonna 2013 oppaan ”Hyvä toimintatapa teurastuksessa”, jonka tarkoituksena on edistää sikojen hyvinvointia lopetuksen ja teurastuksen yhteydessä. (Eläinten hyvinvointikeskus, 2013)

5.6 Hätälopetus

Mikäli eläin on loukkaantunut tai sillä on muusta syystä voimakasta kipua tai kärsimystä aiheuttava sairaus tai vamma, on kenellä tahansa eläinsuojelulain (L 4.4.1996/247) nojalla eettinen velvollisuus lopettaa eläin, mikäli kipua tai kärsimystä ei voida lievittää muulla tavalla. Mikäli tiettyjen säännösten noudattaminen tällaisessa tilanteessa aiheuttaa ihmisen terveyteen tai turvallisuuteen kohdistuva välittömän riskin, voidaan lopetusasetusta (Euroopan Neuvoston asetus eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä, (EY) N:o 1099/2009) soveltaa vain tietyin osin. Aina on kuitenkin noudatettava Eläinsuojelulain (L 4.4.1996/247) 3§ 1 mom. joka kieltää tarpeettoman tuskan ja kivun tuottamisen eläimille. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että eläintenpitäjä on velvollinen ryhtymään kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin niin, että eläin voidaan lopettaa mahdollisimman pian. Tarpeellisia toimenpiteitä ovat soveltuvilta osin: suojan tarjoaminen, eläinten puhtaana pitäminen, suojelu fyysiseltä loukkaantumiselta, normaalin käyttäytymisen huomiointi, ravinnon ja veden puutteen aiheuttaman kärsimyksen välttäminen sekä huolehtiminen siitä, että eläimen ei tarvitse olla vuorovaikutuksessa sellaisten muiden eläinten kanssa, jotka voisivat haitata niiden hyvinvointia. (Eläinsuojelulaki L 4.4.1996/247)

Vaikka lopettamista säätelevät lait ja asetukset, hätälopetus voidaan suorittaa myös muulla kuin lain ja asetusten määräämällä tavalla, mikäli se on tarpeen sen vuoksi, että eläimelle ei aiheutettaisi tarpeetonta tai pitkittynyttä kärsimystä. Tällaisia mahdollisia tilanteita voivat olla esimerkiksi tilanteen, joissa eläintä ei saada kiinni tai silloin kun lopetusasetuksen (Euroopan Neuvoston asetus eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä, (EY) N:o 1099/2009) liitteen C kohdan 1 sallittuja menetelmiä ei voida käyttää. (Elintarviketurvallisuusvirasto, 2016)

5.7 Kuolleen eläimen hävittäminen

Mikäli lopetettua eläintä ei käytetä ihmisen ravinnoksi, on eläin hävitettävä Euroopan parlamentin ja neuvoston antaman sivutuoteasetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveysturvasta sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta (sivutuoteasetus)) mukaan. Jäljempänä asetuksesta käytetään sen pitkää nimestä johtuen nimeä ”sivutuoteasetus”. Sivutuoteasetuksen tarkoituksena on suojata ihmisten ja eläinten terveyttä sekä ympäristöä. Kansallinen Sivutuotelaki (Laki eläimistä saatavista sivutuotteista, L 517/2015) ja sen nojalla annettu Maa- ja metsätalousministeriön asetus (Maa- ja metsätalousministeriön asetus eläimistä saatavista sivutuotteista, MMLM 783/2015) eläimistä saatavista sivutuotteista täydentävät asetusta. Pääsääntöisesti kuolleet eläimet on käsiteltävä hyväksytyssä käsittelylaitoksessa. (Sivutuoteasetus, (EY) N:o 1069/2009). Suomi on jaettu hävittämisen taholta kahteen alueeseen: raatokeräilyalueeseen, jossa kuolleet eläimet ja teurastuksessa syntyvät sivutuotteet toimitetaan raatokeräilyyn ja siitä edelleen hyväksytyyn polttolaitokseen tai syrjäisiin alueisiin, joilla kuollut eläin sekä teurastuksessa syntyvät sivutuotteet voidaan haudata maahan. Kuolleen syntyneet porsaat voidaan kuitenkin tätä poikkeuksena haudata maahan koko maassa. Mikäli pitopaikka sijaitsee raatokeräilyalueella, teurastuksessa syntyviä sivutuotteita ei saa hävittää hautaamalla. Elintarviketurvallisuusvirasto ylläpitää karttaa raatokeräilyalueesta. (Siat ja siipikarja, 2017)

6 ELÄINTERVEYS

Tämä luku käsittelee eläinten terveyttä ja terveyden ylläpitoa sekä ennaltaehkäiseviä toimia eläinten terveyden edistämiseksi.

6.1 Eläinlääkärien tehtävät

Eläinlääkintähuoltolain (L 16.10.2009/765) tarkoituksena on turvata eläinlääkäripalveluiden saantia ja varmistaa elintarviketurvallisuutta. Lisäksi laki valvoo eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Laissa määritellään eläimet kotieläimiksi tai hyötyeläimiksi. Kotieläintä pidetään sen tarjoaman seuran vuoksi tai sen takia että kotieläimen kanssa kenties harrastetaan jotakin. Hyötyeläintä pidetään elinkeinotoimintaa tai maataloutta tai jotakin tarpeellista työtehtävää varten. Lakia valvoo ylimpänä viranomaisena Maa- ja metsätalousministeriö. Elintarviketurvallisuusvirasto, aluehallintovirastot ja kunnat valvovat myös tämän lain ja sen nojalla annettujen asetusten noudattamista. Laissa säädetään eläinlääkintähuollon toteuttamisesta ja eläinten terveyden valvonnasta. (Eläinlääkintähuoltolaki, L 16.10.2009/765)

6.2 Terveysvalvonta

Eläntautilaissa (Eläntäutilaki, L 14.6.2013/441) säädetään eläntautien ennaltaehkäisystä ja valvonnasta. Valvonta voidaan jakaa karkeasti pakolliseen terveysterveysvalvontaan ja vapaaehtoiseen terveysterveysvalvontaan. Pakollisesta eläntautien valvonnasta sikojen kohdalla säädetään Valtioneuvoston asetuksella (Asetus eläinten terveysterveysvalvonnasta sekä eläntautien vastustamisesta eläinten keinollisessa lisäämisessä VNa 838/2013). Valtioneuvoston asetusta täydennetään Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (Maa- ja metsätalousministeriön asetus nautaeläinten ja sikojen salmonellavalvonnasta, MMMa 1030/2013). Elintarviketurvallisuusviraston mukaan tällä hetkellä pakolliseen eläntautien valvontaan sikojen osalta kuuluu ainoastaan uudistuseläimiä tuottavien sikatilojen salmonellavalvonta. Uudistuseläimellä tarkoitetaan sellaista eläintä, jolla on tarkoitus tuottaa jälkeläisiä, eikä ainoastaan lihaa. Pakollista terveysterveysvalvontaa ei siis suoriteta lihasikaloissa, joissa

kasvatetaan porsaita tuotantotarkoituksessa ainoastaan lihaksi. (Eläinten terveystarkkailu, 2017)

Sikojen pitäjä voi myös liittyä vapaaehtoiseen sikojen terveystarkkailuohjelmaan. Suomessa vapaaehtoista sikojen terveystarkkailua toteuttaa Sikaloiden terveystarkkailurekisteri Sikava. Sikava pitää yllä yhdessä teurastamoiden kanssa sikaloiden terveystarkkailujärjestelmää. Sikavan terveystarkkailun mukaan sikalat luokitellaan kolmelle eri tasolle: Perustasolle, Kansalliselle tasolle ja Erityistasolle. Sikaan liittyminen on vapaaehtoista. (Terveystarkkailu, 2017)

6.3 Eläntautien ilmoittaminen ja seuranta

Mikäli eläimen hoidosta vastuussa oleva tai muulla tavoin eläimen kanssa jollakin tavoin tekemisissä oleva henkilö epäilee, että eläimellä tai eläimillä saattaa olla joko vastustettava tai uusi eläntauti, on hänen ilmoitettava siitä viipymättä kunnaneläinlääkärille tai aluehallintoviranomaiselle. Elintarviketurvallisuusvirasto laatii suunnitelman siitä, miten eläntautien seuranta toteutetaan sekä toteuttaa seuranta tutkimuksia tai voi määrätä jonkun muun tahon toteuttamaan niitä. (Eläintautilaki, L 441/2013)

6.4 Vastustettavat eläntaudit

Vastustettavan eläntaudin torjumiseksi valvontaviranomainen voi määrätä eläintenpitäjän eläimet rokotettavaksi tai käsiteltäväksi muulla tavalla. Tällöin eläimistä vastuussa oleva toimija on velvollinen toimittamaan valvontaviranomaisen määräämät toimenpiteet. Valvontaviranomainen puolestaan seuraa rokotusten ja käsittelyjen vaikutuksia. Pakollisten rokotusten ja käsittelyjen toteuttamisesta eri eläinlajeilla säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla. (Eläintautilaki, L 441/2013)

Vastustettavat eläntaudit jaotellaan kolmeen eri luokkaan Maa- ja metsätalousministeriön antaman asetuksen (Maa- ja metsätalousministeriön asetus vastustettavista eläintaudeista ja niiden luokittelusta, MMMA 843/2013) mukaan. Luokittelun mukaan vastustettavat eläntaudit siis jaetaan helposti leviäviin eläntauteihin, vaarallisiin eläntauteihin sekä valvottaviin eläntauteihin. Taulukossa 2 on esitet-

ty eri luokkiin kuuluvat vastustettavat eläntaudit sioilla tällä hetkellä. (Maa- ja metsätalousministeriön asetus vastustettavista eläntaudeista ja niiden luokittelusta MMMa 843/2013)

Taulukko 2. Vastustettavat eläntaudit ja niiden jaottelu

Helposti leviävät eläntaudit
Suu- ja sorkkatauti
Vesikuläärinen stomatiitti
Afrikkalainen sikarutto
Aujeszkyntauti
Klassinen sikarutto
Sian vesikulääritauti (SVD-tauti)
Vaaralliset eläntaudit
Bruselloosi
Sikojen tarttuva gastroenteriitti (TGE-tauti)
Valvottavat eläntaudit
Brucella ovis- tartunta sorkkaeläimissä
Salmonella
PRRS-tauti

6.5 Taudinpurkaukset

Toimijalla, joka on vastuussa eläimistä, on velvollisuus välttää eläinten ja tarvikkeiden siirtoa epäilyssä eläntautitapauksessa niin kauan, kun hän saa tarkempia ohjeita Aluehallintovirastolta. Jos eläinlääkäri epäilee tarttuvaa eläntautia, hänen on viipymättä annettava neuvoja eläimistä vastuussa olevalle henkilölle. Valvon-

taviranomainen on velvollinen tutkituttamaan sellaisen tilan olosuhteet, jossa voidaan epäillä vastustettavaa tai uutta vakavaa eläintautia. Jos tehtyjen tutkimusten tulosten perusteella on syytä olettaa että pitopaikassa on vastustettavaa tai uutta vakavaa eläintautia, aluehallintoviranomaisella on oikeus määrätä eläimiä lopetettavaksi. Tutkimuksista ja näytteiden laadusta ja määrästä voidaan antaa tarkempia säännöksiä Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Vastustettava tai uusi vakava eläintauti voidaan todeta ainoastaan eläinlääketieteellisesti hyväksytyin perustein. Näytteitä saadaan tutkia Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymässä laboratorioissa vastustettavien eläintautien osalta, ja mikäli on syytä olettaa, että eläimellä voi olla vastustettava tai uusi eläintauti, syntyy virallinen eläintautiepäily. Virallinen eläintautiepäily velvoittaa aluehallintoviraston tekemään selvityksen taudin alkuperästä ja leviämisreitistä ja oikeuttaa Aluehallintoviraston tekemään päätöksiä, joilla voidaan estää taudin leviämistä. Päätöksessä voidaan määrätä esimerkiksi eläinten siirtämisestä ja terveydentilan seurannasta. Päätös on kuitenkin kumottava välittömästi, mikäli voidaan varmistua siitä, että eläintautia ei esiinny pitopaikassa. (Eläintautilaki, L 441/2013)

Mikäli pitopaikassa todetaan vastustettava tai uusi eläintauti, Elintarviketurvallisuusvirasto voi määrätä taudin hävittämiseksi tehtävistä toimenpiteistä. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi eläinten lopettaminen ja tilojen desinfiointi sekä tartunta-alueen perustaminen. Tartunta-aluetta koskevia säädöksiä esitellään Eläintautilain (Eläintautilaki, L 441/2013) 5 luvussa. Päätös voidaan tehdä viranomaisen tai eläimen omistajan vaatimuksesta. Aluehallintovirasto voi määrätä myös muiden kuin virallisesti vastustettavien eläintautien esiintymisestä johtuvista toimenpiteistä ihmisten terveyden suojelemiseksi. Myös luonnonvaraisilla eläimillä esiintyvistä vastustettavista eläintaudeista tai uusista eläintautiepäilystä tulee ilmoittaa viranomaisille. Tällöin aluehallintovirasto voi määrätä kunnan eläinlääkärin järjestämään taudille herkkien eläinten seuranta ja näytteenottoa. Aluehallintovirasto on velvollinen tiedottamaan kaikkia toimijoita. Tiedottamisesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. (Eläintautilaki, L 441/2013)

6.6 Eläinten keinollinen lisääminen

Eläinten sperma saattaa aiheuttaa vastustettavien eläintautien leviämisen vaaraa ja siksi eläinten spermaa saa kerätä vain hyväksytyllä sperman keräysasemalla. Omassa pitopaikassa kerättyä spermaa saa kuitenkin käyttää omien eläinten siementämiseen siinä samassa pitopaikassa, jossa sperma on kerätty. Sperman keräysaseman hyväksyy aluehallintovirasto. Hyväksynnän edellytyksenä on, keräysasema täyttää Euroopan Neuvoston direktiivissä (Direktiivi yhteisön sisäisen siansukuisten kotieläinten siemennesteen kauppa ja tuonti, 90/429/ETY) esitetyt vaatimukset. Hakemus osoitetaan Aluehallintovirastolle, joka hyväksyy hakemuksen. Myös alkioiden kerääminen luovuttajaeläimistä sekä alkioiden tuottaminen munasoluista keinohedelmöityksellä on luvanvaraista toimintaa. Alkioiden keräystä voi harjoittaa vain Aluehallintoviraston hyväksymä keräysryhmä. Hyväksymisen viralliseksi alkionkeräysryhmäksi edellyttää asianmukaisten tilojen järjestämistä, vastuussa olevan eläinlääkärin nimittämistä sekä henkilökunnalta tehtäviensä hoitamisen kannalta riittäviä tietoja ja taitoja. Hyväksytty alkionkeräysryhmä rekisteröidään Euroopan unionin lainsäädännön vaatimusten mukaisesti ja Elin-
tarvike- ja eläinlääkärivirasto antaa hyväksytylle alkionkeräysryhmälle hyväksymisnumeron. (Eläintautilaki, L 441/2013)

6.7 Eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden siirrot

Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään eläintautien vastustamisesta, ja näitä säädöksiä on noudatettava myös eläinten ja niistä saatavien tuotteiden siirroissa Suomesta toiseen jäsenvaltioon tai toisen jäsenvaltion kautta muuhun kuin jäsenvaltioon taikka toisesta jäsenvaltiosta Suomeen tai Suomen kautta kolmanteen jäsenvaltioon tai muuhun kuin jäsenvaltioon. Siirtokelpoisuuden ohjeista säädetään tarkemmin Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Maa- ja metsätalousministeriö voi myös kieltää päätöksellään eläinten tai niistä saatavien tuotteiden tuontia ja vientiä, mikäli se on aiheellista. Tällaisessa tapauksessa kiellon syynä voi olla esimerkiksi se, että toisessa jäsenvaltiossa esiintyy helposti leviävää eläintautia tai Suomessa esiintyy helposti leviävää eläintautia. (Eläintautilaki, L 441/2013)

Jos eläinten, alkioiden tai sulusolujen toimittamisesta tai vastaanottamisesta toiseen maahan saattaa syntyä vähäistä suurempaa vaaraa on toimijan, joka toimittaa tai vastaanottaa eläimiä, rekisteröidyttävä Elintarvikeviraston pitämään rekisteriin. Myös eläinten pitopaikka tulee hyväksyä tätä tarkoitusta varten. Hyväksymistä haetaan aluehallintovirastolta. Viralliset terveystodistukset on lähetettävä ja laadittava Euroopan komission ylläpitämän Traces -tietojärjestelmän edellyttämällä tavalla. Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä siirretyt eläimet on tarkastettava välittömästi niiden saapumisen jälkeen. Valvontaviranomaisilla on myös oikeus tehdä tarkastuksia ja ottaa näytteitä eläinten siirtokelpoisuuden varmistamiseksi. Toimijan on säilytettävä eläimiä ja sulusoluja sekä alkioita koskevat tiedot sekä asiakirjat viiden vuoden ajan. Toimintaa valvovat kunnaneläinlääkärit. (Eläintautilaki, L 441/2013)

6.8 Viranomaisten tehtävienjako eläintautilain valvonnassa

Eläintautilain noudattamista ja sen nojalla annettujen säädösten ja asetusten sekä Euroopan unionin säädösten täytäntöönpanoa valvoo Maa- ja metsätalousministeriö. Elintarviketurvallisuusvirasto suunnittelee ja valvoo toimintaa sekä vastaa kansallisella tasolla valmiuden ylläpidosta eläintautien vastustamisessa. Elintarvikevirasto järjestää myös virka-ajan ulkopuolella kiireellisten tapausten eläintautidiagnostiikasta sekä raportoinnista ja tilastoinnista. Aluehallintovirasto johtaa toimialueellaan vastustettavan ja uuden eläintaudin torjuntaa ja sen leviämisen estämistä. Aluehallintoviraston toimintaa valvoo Elintarviketurvallisuusvirasto. Kunnaneläinlääkäri vastaa toimivaltaisena viranomaisena Eläintautilain noudattamista. Mikäli kyseessä on helposti leviävä, vaarallinen tai uusi eläintauti, Aluehallintovirasto voi määrätä kunnaneläinlääkärille myös muita suoritettavia velvollisuuksia. Kunnaneläinlääkäriin apuna tai sijasta voi edellä mainituissa tehtävissä toimia myös elintarviketurvallisuusviraston valtuuttama tarkastaja. (Eläintautilaki, L 441/2013)

Mikäli valvontaviranomaisten voimavarat eivät riitä, ja helposti leviävä eläintauti leviää maassa laajalle alueelle, Suomessa vakituisesti asuvat laillistetut eläinlääkärit ja eläinlääketieteen opiskelijat voidaan velvoittaa hoitamaan taudin leviämisen

ehkäisemiseksi sellaisia välttämättömiä tehtäviä, joihin he kohtuudella pystyvät huomioon ottaen heidän koulutuksensa, työkokemuksensa sekä terveydentilansa. Tällaisessa tilanteessa työvelvollinen toimii Aluehallintoviranomaisen valvonnassa. (Eläintautilaki, L 441/2013)

6.9 Eläinten terveys ETT ry

Eläinten terveys ry toimii valtakunnallisesti ja kansainvälisesti eläinten terveyden edistämisen puolesta. Yhdistys on perustettu vuonna 1994 Suomen liittyessä ETA:n jäseneksi. Yhdistyksen perustajat arvelivat, että eläinten ja elintarvikkeiden kaupan vapautuminen voisi heikentää Suomen hyvää eläintautitilannetta ja sekä vaarantaa elintarviketurvallisuutta. Yhdistyksen päätarkoitukseksi nousi vapaaehtoisen tautivastustuksen sekä tuontikontrollin hoitaminen. Tänä päivänä ETT:n tehtäviin kuuluvat tuotantoeläinten terveyden ja hyvinvoinnin koordinointi, eläintautitilanteen seuranta ja aktiivinen tiedottaminen, konsultointi mahdollisissa tautitapauksissa, yhteistyö kansainvälisten toimijoiden kanssa sekä vapaaehtoisen terveysvalvonnan ja -luokituksen kansallisen tason seuranta. Yhdistyksen alaisuudessa toimii myös Sikaloiden terveysluokitusrekisteri Sikava. (Kortesniemi, P, 2017)

7 ELÄINTEN LÄÄKITSEMINEN

Laissa eläinten lääkitsemisestä annettujen asetusten on tarkoitus vähentää haittoja jotka koituvat eläimille, ihmisille tai ympäristölle eläinten lääkitsemisestä. Lakia sovelletaan eläinten lääkkeisiin ja eläinten lääkinnässä käytettäviin välineisiin ja laitteisiin. Siinä säädetään myös eläinlääkäreiden oikeudesta luovuttaa lääkkeitä. Laki on osa sovellettavaa Euroopan unionin lainsäädäntöä ja säädösten toimeenpanoa. Tämä laki määrittelee tuotantoeläimen eläimeksi, jonka pito, kasvatusta, hoito, teurastus tai keräys tuottaa elintarvikkeita. Laissa säädetään lääkkeiden käytöstä, niiden käytöstä johtuvista varoajoista (aika jonka kuluessa teurastetun eläimen lihaa tai muita eläimestä saatuja tuotteita taikka eläintä ei saa luovuttaa elintarvikkeena käytettäväksi), lääkkeiden luovutuksesta ja eläimen omistajan tai haltijan velvollisuudesta pitää kirjaa tuotantoeläimille annetuista lääkkeistä. (Laki eläinten lääkitsemisestä, L 16.5.2014/387)

7.1 Eläinten lääkintää ohjaa laki

Laissa eläinten lääkitsemisestä (Laki eläinten lääkitsemisestä, L 16.5.2014/387) säädetään sekä lemmikkieläinten että tuotantoeläinten lääkitsemisestä ja eläinlääkärin oikeudesta luovuttaa lääkkeitä eläinten omistajille sekä lääkkeiden luovuttamisen edellytyksistä sekä valvonnasta. Lain tarkoituksena on vähentää ja ehkäistä lääkkeiden käytöstä koituvia haittoja. Pääsääntöisesti lääkkeitä on käytettävä eläimille niin, että lääkkeiden käytöstä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa eläimelle, ihmisille että ympäristölle. Lääkeaineen käyttöä voidaan myös kieltää tai rajoittaa. Mikäli lääkeainetta käytetään tuotantoeläimelle, eläin on oltava tunnistettavissa ja merkitty asianmukaisesti eläinlajille kuuluvalla tavalla. Lääkkeisiin kuuluvia varoajoja on noudatettava, eikä eläimestä saatavaa lihaa pääsääntöisesti saa käyttää elintarvikkeena ennen kuin varoaika umpeutuu. Laissa säädetään myös lääkkeiden luovutuksesta pitopaikkaan sekä lääkkeistä pidettävästä kirjapidosta. Näistä säädetään myös tarkentavasti kulloinkin voimassa olevilla valtioneuvoston asetuksilla. Lisäksi laki sisältää kohdat tietojen luovutuksesta sekä viranomaisten toimivallasta. (Laki eläinten lääkitsemisestä, L 16.5.2014/387)

7.2 Lääkkeiden käyttö ja luovutus

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa lääkkeiden käytöstä ja luovutuksesta säädetään tarkemmin, millaisia lääkevalmisteita eläimille voidaan käyttää. Yhtenä poikkeuksena mainitaan huumausaineiksi luokiteltavien lääkkeiden käsittely, josta säädetään erikseen Huumausainelaisissa (Huumausainelaki, L 373/2008). Lääkkeiden varoajoista määritellään ainoastaan vähimmäisvaatimukset. Lääkkeiden luovuttamista koskevat säännökset voidaan jakaa karkeasti kahteen osaan: Lääkkeiden luovutus valtakunnalliseen terveydenhuolto-ohjelmaan kuuluville pitopaikoille ja lääkkeiden luovutus terveydenhuolto-ohjelmaan kuulumattomille pitopaikoille. Terveydenhuolto-ohjelmaan kuuluville pitopaikoille asetus määrittää terveydenhuoltokäyntien sisällön ja terveydenhuoltokäyntien tiheyden ajallisesti. Lisäksi asetus sisältää tarkentavia liitteitä, jotka käsittelevät tietojen antamista sekä lääkkeiden luovuttamista varalle eläimistä vastuussa olevan henkilön käytettäväksi ilman eläinlääkärin erillistä määräystä. Tällaisia lääkkeiksi luettavia valmisteita voivat olla esimerkiksi rokotteet sekä tulehduskipulääkkeet. (Maa- ja metsätalousministeriön asetus lääkkeiden käytöstä ja luovutuksesta eläinlääkinnässä, MMMA 17/14)

7.3 Lääkekirjanpito

Mikäli eläimiä pidetään tuotantotarkoituksessa, eli niistä saatavaa lihaa käytetään jossakin muualla kuin eläimen omistajan omassa perheessä, on eläimen omistaja tai haltijan pidettävä kirjaa eläimelle annettavista lääkkeistä tai lääkerehuista. Asetus määrittelee, mitä tietoja kirjanpitoon on sisällytettävä, ja kuinka kauan tietoja on velvollisuus säilyttää. Mikäli kyseessä on tuotantoeläin, sen lääkitsemisestä tehtyä kirjanpito pitää säilyttää viisi vuotta sen jälkeen, kun lääkettä on viimeksi käytetty eläimelle. Sillä, onko eläin elossa vai kuollut, ei ole merkitystä kirjanpidon säilyttämisen kannalta. (Maa- ja metsätalousministeriön asetus tuotantoeläinten lääkityksestä pidettävästä kirjanpidosta, MMMA 21/14)

7.4 Kielletyt lääkkeet

Valtioneuvoston asetuksella eräiden lääkeaineiden käytön kieltämisestä eläimille (VNA 1054/2014) varmistetaan että lääkkeiden käyttö eläimillä ei vaaranna ihmisten tai eläinten terveyttä tai aiheuta haittaa ihmisten tai eläinten sairauksien hoidolle eikä vaaranna ympäristöä. Asetus käsittelee lähinnä hormonaalisesti vaikuttavia lääkeaineita, ja lääkkeiden vaikuttavat aineet ja kohde-eläimet on lueteltu erikseen. Asetuksessa myös tarkennetaan lääkittyjen eläinten viennissä noudatettavia käytäntöjä sekä rajoitetaan tiettyjen mikrobilääkkeiden käyttöä eläinten lääkinnässä. (Valtioneuvoston asetus eräiden lääkeaineiden käytön kieltämisestä eläimille, VNA 1054/2014)

8 ELINTARVIKETURVALLISUUS

Tuotantoeläimen kasvattamisen kaikki vaiheet ennen teurastusta ovat alkutuotantoa. Alkutuotannon määritelmä löytyy Euroopan yhteisön yleisen elintarvikeasetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarvikeeturvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä, (EY) N:o 178/2002) 3 artiklasta. Eläinten teurastaminen ei kuulu alkutuotantoon. Alkutuottajaa koskevia elintarvikehygieniaan liittyviä vaatimuksia annetaan yleisellä elintarvikehygienia-asetuksella (Asetus elintarvikehygieniasta (EY) N:o 852/2004), sekä Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella elintarvikkeiden alkutuotannon elintarvikehygieniasta (Maa- ja metsätalousministeriön asetus elintarvikkeiden alkutuotannon elintarvikehygieniasta, MMMA 1368/2011) sekä Elintarvikelailalla (Elintarvikelaki, L 13.1.2006/23). (Elintarvikeeturvallisuusvirasto, 2016)

Myös eläimille syötetty rehu vaikuttaa omalta osaltaan yleiseen elintarvikeeturvallisuuteen. Rehujen on oltava eläimille ja ihmisille turvallisia ja niiden on oltava jäljitettävissä. Kaikkien rehun käyttäjien on rehuhygienia-asetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus rehuhygieniaa koskevista vaatimuksista EY/183/2005) mukaan rekisteröidyttävä rehualan toimijoiksi.

8.1 Elintarvikehygienia

Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto ovat antaneet asetuksen (Asetus elintarvikehygieniasta (EY) N:o 852/2004) elintarvikehygieniasta. Asetus määrittelee elintarvikehygienian ”kaikiksi niiksi toimenpiteiksi ja edellytyksiksi jotka ovat tarpeen vaarojen hallitsemiseksi ja sen varmistamiseksi, että elintarvikkeet sopivat ihmisravinnoksi niiden käyttötarkoituksen mukaisesti”. Asetusta ei sovelleta yksityiseen kotikäyttöön. Asetuksessa määritellään elintarvikealan toimijoiden velvoitteita, yleisiä ja erityisiä hygieniavaatimuksia, valvontaa ja sen toteuttamista, hyvän käytännön ohjeita sekä elintarvikkeiden ja alkutuotannon tuotteiden tuonnin ja viennin edellytyksiä ja vaatimuksia. (Asetus elintarvikehygieniasta (EY) N:o 852/2004)

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta elintarvikehygieniasta (Asetus elintarvikehygieniasta (EY) N:o 852/2004) täydennetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella elintarvikkeiden alkutuotannon elintarvikehygieniasta (Maa- ja metsätalousministeriön asetus elintarvikkeiden alkutuotannon elintarvikehygieniasta, MMMA 1368/2011). Asetuksessa määritellään alkutuotannon toimijan oma-
valvonnan toteuttamisesta, annetaan tarkempia määräyksiä alkutuotannon kirjantallintoon sisällytettävistä tiedoista, veden laatuvaatimuksista sekä alkutuotantopaikkojen rakenteellisista ja toiminnallisista vaatimuksista. (Maa- ja metsätalousministeriön asetus elintarvikkeiden alkutuotannon elintarvikehygieniasta, MMMA 1368/2011)

8.2 Elintarvikkeiden jäljitettävyys ja valvonta

Elintarvikelain tarkoitus on varmistaa elintarvikkeiden turvallisuutta ja hyvää terveydellistä laatua sekä suojata kuluttajan terveyttä. Elintarvikelaki turvaa elintarvikkeiden jäljitettävyyttä ja elintarvikevalvontaa sekä varmistaa, että elintarvikkeista annettu tieto on totuudenmukaista. Elintarvikelakia sovelletaan myös Euroopan unionin antamiin säännöksiin täytäntöönpanoon soveltuvilta osin silloin kun täytäntöönpanosta ei säädetä muualla laissa. Elintarvikelakia ei sovelleta yksityistalouden käyttöön tarkoitettujen elintarvikkeiden valmistukseen, käsittelyyn tai varastointiin eikä alkutuotantoon, joka on tarkoitettu yksinomaan yksityistalouden omaan käyttöön. Laissa säädetään eläimiä, alkutuotantopaikkoja ja elintarvikehuoneistoja koskevista vaatimuksista sekä elintarvikealan toimijaa koskevista vaatimuksista. Lisäksi laissa säädetään elintarvikealan valvonnasta, laatujärjestelmistä ja eri viranomaisten tehtävistä elintarvikkeiden valvonnassa. (Elintarvikelaki, L 13.1.2006/23)

8.3 Rehujen käyttö

Eläinten terveyden turvaamiseksi ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden laadun, turvallisuuden, jäljitettävyuden sekä rehuista annettavien tietojen asianmukaisuuden varmistamiseksi on säädetty Rehulaki (Rehulaki, L 8.2.2008/86), joka perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston yleiseen elintarvikeasetukseen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä peri-

aatteista ja vaatimuksista EY/178/2002), yleiseen elintarvikehygieniä-asetukseen (Asetus elintarvikehygieniasta (EY) N:o 852/2004) ja rehuhygieniä-asetukseen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus rehuhygieniä koskevista vaatimuksista EY/183/2005).

Rehulakia (L 8.2.2008/86) sovelletaan rehujen käyttöön ja niiden käsittelyyn. Lakia sovelletaan myös rehualan toimijoihin tuotanto-, jakelu-, ja valmistusvaiheessa valvomalla rehualan toimintaa. Lakia sovelletaan myös Euroopan unionin säädösten ja niiden nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaan. Laissa säädetään rehuja yleisesti koskevista vaatimuksista, rehualan toiminnan harjoittajan yleisistä vaatimuksista, valvonnasta ja hallinnollisista pakkokeinoista. (Rehulaki, L 8.2.2008/86)

Rehulaki (L 8.2.2008/86) velvoittaa rehun käyttäjän rekisteröitymään Elintarvike-turvallisuusviraston ylläpitämään rekisteriin rehualan alkutuotannon toimijaksi. Käytetyistä rehuista on pidettävä kirjanpitoa maa- ja metsätalousministeriön ohjeen mukaan. Kirjanpitovelvollisuus ei koske sellaisia eläintenpitäjiä, jotka kasvattavat eläimiä ainoastaan yksityiseen kotikäyttöön. (Heimonen-Kauppi, 2015)

8.4 Entisten elintarvikkeiden käyttö eläinten ruokinnassa

Entisillä elintarvikkeilla tarkoitetaan joko eläimistä saatuja elintarvikkeita tai kasviksista saatuja elintarvikkeita, jotka eivät jostakin syystä enää sovellu ihmisravinnoksi mutta eivät todennäköisesti aiheuta riskiä eläinten tai ihmisten terveydelle. Eläinperäisiä aineita sisältäviä entisiä elintarvikkeita ei saa käyttää tuotantoeläinten ruokinnassa. Entisellä elintarvikkeella ei tarkoiteta kuitenkaan leipomotuotteita. Ruokajätteellä taas tarkoitetaan jäteruokaa, jota voidaan kerätä esimerkiksi ravintoloiden keittiöissä tai valtion laitoksissa. Ruokajätteen käyttäminen tuotantoeläinten ruuaksi on kielletty. Entisiä elintarviketuotteita rehukäyttöön luovuttavien toimijoiden on kuvattava toiminta omavalvonnassaan. Entisten elintarvikkeiden käytöstä eläinten rehuna säädetään Sivutuoteasetuksessa ((EY) N:o 1069/2009, artiklat 10 ja 14, Sivutuoteasetuksen toimeenpanoasetuksessa (EY) N:o 142/2011, artiklat 17 ja 24, Rehuhygieniä-asetuksessa (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus rehuhygieniä koskevista vaatimuksista EY/183/2005) sekä

Sivutuotelaissa (Laki eläimistä saatavista sivutuotteista, L 517/2015). (Elintarviketurvallisuusvirasto, 2015)

LÄHTEET

90/429/ETY. Euroopan neuvoston direktiivi eläinten terveyttä koskevista vaatimuksista yhteisön sisäisessä siansukuisten kotieläinten siemennesteen kaupassa ja tuonnissa. EUR-Lex -tietokanta. Viitattu 6.5.2017.

[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/
?url=CELEX:31990L0429&qid=1494168489177&from=FI](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?url=CELEX:31990L0429&qid=1494168489177&from=FI)

91/676/ETY. Euroopan neuvoston direktiivi vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta. EUR-Lex -tietokanta. Viitattu 6.5.2017. [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/
?URL=LEGISSUM:128013](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?URL=LEGISSUM:128013)

Elintarviketurvallisuusvirasto. 2017. Merkitseminen ja rekisteröinti. Internet-sivusto. Viitattu 12.5.2017. [https://www.evira.fi/elaimet/
elainsuojelu-ja-elainten-pito/merkitseminen-ja-rekisterointi/](https://www.evira.fi/elaimet/elainsuojelu-ja-elainten-pito/merkitseminen-ja-rekisterointi/)

Eläinten terveysturvallisuusvirasto. 2017. Internet-sivusto. Viitattu 12.5.2017. [https://www.evira.fi/elaimet/
elainten-terveys-ja-elaintaudit/
elaintautien-vastustaminen-ja-valvonta/terveysvalvonta/](https://www.evira.fi/elaimet/elainten-terveys-ja-elaintaudit/elaintautien-vastustaminen-ja-valvonta/terveysvalvonta/)

(EU) N:o 1306/2013. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta, hallinnoinnista ja seurannasta ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 352/78, (EY) N:o 165/94, (EY) N:o 2799/98, (EY) N:o 814/2000, (EY) N:o 1290/2005 ja (EY) N:o 485/2008 kumoamisesta. EUR-Lex -tietokanta. Viitattu 6.5.2017. [http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/fi/TXT/PDF/
?uri=CELEX:32013R1306](http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/fi/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1306)

(EY) N:o 178/2002. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä. EUR-Lex -tietokanta. Viitattu 6.5.2017. [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/
?url=CELEX:32002R0178&from=FI](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?url=CELEX:32002R0178&from=FI)

(EY) N:o 852/2004. Asetus elintarvikehygieniasta. Tiivistelmä. EUR-Lex - tietokanta. Viitattu 6.5.2017. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?url=LEGISSUM:f84001&from=FI>

(EY) N:o 1/2005. Euroopan neuvoston asetus eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana. Tiivistelmä. EUR-Lex -tietokanta. Viitattu 6.5.2017. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?url=LEGISSUM:f83007&from=FI>

(EY) N:o 183/2005. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus rehuhygieniää koskevista vaatimuksista. Euroopan unionin virallinen lehti. 2005. EUR-Lex - tietokanta. Viitattu 6.5.2017. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?url=CELEX:32005R0183&from=EN>

(EY) N:o 1069/2009. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveyssäännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta. EUR-Lex -tietokanta. Viitattu 6.5.2017. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009R1069&from=fi>

(EY) N:o 1099/2009. Euroopan Unionin neuvoston asetus eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä. EUR-Lex-tietokanta. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?url=CELEX:32009R1099&from=FI>

Heimonen-Kauppi, T. 2015. Ohje tuotantoeläimille kotiteurastuksen sivutuotteiden hävittämisestä. Evira. Internet-julkaisu. https://www.evira.fi/globalassets/elaimet/elainsuojelu-ja-elainten-pito/elainsuojelulopetuksessa/ohje_kotiteurastuksen_sivutuotteiden_havittamisesta__1.7.2015.pdf

Ingman, Anu. Evira, Valvontaosasto, Eläinten terveys ja hyvinvointiyksikkö. Internetjulkaisu. Viitattu 6.5.2017. https://www.evira.fi/globalassets/elaimet/elainsuojelu-ja-elainten-pito/merkitseminen-ja-rekisterointi/pitopaikkaohje_final.pdf

Kauremaa, M. 2016. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. 6.4.2016.

Kortesniemi, P. 2017. Yhdistyksen taustaa. Eläinten terveys ETT ry. Internet-sivusto. Viitattu 6.5.2017. <https://www.ett.fi/yhdistys/yleista>

Kotieläintalouden ympäristönsuojeluohje. Ympäristöministeriö. 2010. Ympäristöhallinnon ohjeita . Viitattu 6.5.2017. <http://hdl.handle.net/10138/41550>

L 13.2.1920/26. Laki eräistä naapuruussuhteista. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1920/19200026>

L 239/1987. Laki kotieläintuotannon ohjaamisesta eräissä tapauksissa annetun lain muuttamisesta. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1987/19870239>.

L 1515/1994. Laki maaseutuelinkeinorekisteristä. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1994/19941515>

L 4.4.1996/247. Eläinsuojelulaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960247>

L 13.1.2006/23. Elintarvikelaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060023#L4>

L 29.12.2006/1429. Laki eläinten kuljetuksesta. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20061429>

L 8.2.2008/86. Rehulaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2008/20080086>

L 25.4.2008/284. Laki maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2008/20080284>

L 373/2008. Huumausainelaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2008/20080373>

L 16.10.2009/765. Eläinlääkintähuoltolaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090765>

L 9.4.2010/238. Laki eläintunnistusjärjestelmästä. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100238>

L 441/2013. Eläintautilaki. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20130441>

L 16.5.2014/387. Laki eläinten lääkitsemisestä. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140387>

L 527/2014. Ympäristönsuojelulaki. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140527>

L 517/2015. Laki eläimistä saatavista sivutuotteista. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150517>

MMMA 7.6.1996/396. Eläinsuojeluasetus. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960396>

MMMA 1296/2001. Maa- ja metsätalousministeriön asetus sikojen merkitsemisestä ja rekisteröinnistä. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2001/20011296>

MMMA 1368/2011. Maa- ja metsätalousministeriön asetus elintarvikkeiden alkutuotannon elintarvikehygieniasta. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20111368>

MMMA 720/2012. Maa- ja metsätalousministeriön asetus sikaeläinten tunnistamisesta. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120720>

MMMA 843/2013. Maa- ja metsätalousministeriön asetus vastustettavista eläintaukeista ja niiden luokittelusta. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 12.5.2017.

MMMA 1005/2013. Maa- ja metsätalousministeriön asetus vapaaehtoisesta eläinten terveystarkkailusta. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131005>

MMMA 17/14. Maa- ja metsätalousministeriön asetus lääkkeiden käytöstä ja luovutuksesta eläinlääkinnässä. Maa- ja metsätalousministeriön internet-julkaisu. Viitattu 6.5.2017. http://mmm.fi/documents/1410837/1817140/Laakkeiden_luovutus_.pdf/a7ff23f1-83f0-4a3e-9bf5-51babbfc837a

MMMA 21/14. Maa- ja metsätalousministeriön asetus tuotantoeläinten lääkityksestä pidettävästä kirjanpidosta. Maa- ja metsätalousministeriön internet-julkaisu. Viitattu 6.5.2017. http://mmm.fi/documents/1410837/1817140/Tuotantoelainten_laakitys.pdf/e973cd95-f88c-43c6-a8d7-602c7be35e1b

Siat ja siipikarja. Tuotantoeläimet. Kuolleet eläimet. Eläinsuojelu ja eläinten pito. Elintarviketurvallisuusvirasto. 2017. Internet-sivusto. Viitattu 12.5.2017. <https://www.evira.fi/elaimet/elainsuojelu-ja-elainten-pito/kuolleet-elaimet/tuotantoelaimet/siat-ja-siipikarja/>

Sika -eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna. 2014. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. Internet-julkaisu. Viitattu 6.5.2017 <https://www.evira.fi/globalassets/tietoa-evirasta/julkaisut/esitteet/elaimet/sika-elainsuojelulainsaadantoa-koottuna.pdf>

Terveysluokitus. Eläinten terveys ETT ry. Sikava. 2017. Internet-sivusto. Viitattu 12.5.2017. <https://www.sikava.fi/PublicContent/HealthClassification>

Täydentävien ehtojen eläinten hyvinvointia koskevat vaatimukset. Elintarviketurvallisuusvirasto. 2017. Internet-julkaisu. Viitattu 12.5.2017. <https://www.evira.fi/globalassets/yhteiset/taydentavat-ehdot/valvontaohjeet/hyvinvoinnin-vatimuslistat/sika-te-vaatimukset-2017.pdf>

Vaasan Hallinto-oikeus. 2003. Hallinto-oikeuden tuomio t. 03/0018/3.

Vilen, P. 2014. Sikojen merkitsemis- ja rekisteröintiohje. Evira. Internet-julkaisu. Viitattu 6.5.2017. https://www.evira.fi/files/attachments/fi/elaimet/elainsuojelu_ja_elainten_pito/1sikaopas2014.doc

VNA 15.11.2012/629. Valtioneuvoston asetus sikojen suojelusta. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120629>

VNA 4.9.2014/713. Valtioneuvoston asetus ympäristönsuojelusta. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140713>.

VNA 18.12.2014/1250. Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141250>.

VNA 1054/2014. Valtioneuvoston asetus eräiden lääkeaineiden käytön kieltämisestä tai rajoittamisesta eläimille. Säädöstietopankki Edilex. Viitattu 6.5.2017. <https://www.edilex.fi/saadostietopankki/20141054.pdf>

VNA 4/2015. Valtioneuvoston asetus täydentävien ehtojen hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150004>

Yleiset vaatimukset lopetuksessa ja teurastuksessa. Elintarviketurvallisuusvirasto. 2016. Internet-sivusto. Viitattu 12.5.2017. <https://www.evira.fi/elaimet/elainsuojelu-ja-elainten-pito/elainsuojelu-teurastuksessa-ja-lopetuksessa/tuotantoelainten-lopetus-ja-teurastus/yleiset-vaatimukset-lopetuksessa-ja-teurastuksessa/>